

יום השואה

Jom ha-šoa

Den vzpomínání na oběti holocaustu

Náměstí Míru v Praze, 21. dubna 2009, 14 – 17 hod.

Fotografie, které nedovolí zapomenout

Před 66 lety se vězni nacistického ghetta ve Varšavě rozhodli aktivně bojovat proti svým věznitelům. Dnes se můžeme aktivně připojit k veřejné připomínce všech, kteří byli nacistickým režimem pronásledováni a zavražděni, přečíst a symbolicky oživit jejich jména a uctít tak jejich památku. Můžeme tak vyjádřit svůj postoj nejen k vyrovnávání se s minulostí, ale i k současným narůstajícím projevům xenofobie a rasové nesnášenlivosti.

Před rokem, při příležitosti připomínkové akce Jom ha-šoa – Den vzpomínání na oběti holocaustu, jsme v rámci vzdělávacího portálu www.holocaust.cz zveřejnili Databázi obětí. Zpřístupněním záznamů více než 130 tisíc obětí nacistické perzekuce v českých zemích na internetu chceme pozůstalým a příbuzným obětí, jejich přátelům a známým, ale také nejširší veřejnosti zprostředkovat symbolické setkání s lidmi, kteří byli kvůli svému židovskému původu pronásledováni nacistickým režimem. Prostřednictvím informací o jednotlivých obětech holocaustu, doplňovaných autentickými dokumenty a fotografiemi a propojenými s obsahem internetových stránek www.holocaust.cz nabízíme možnost seznámit se s dějinami židovské komunity a s průběhem holocaustu na našem území i v Evropě.

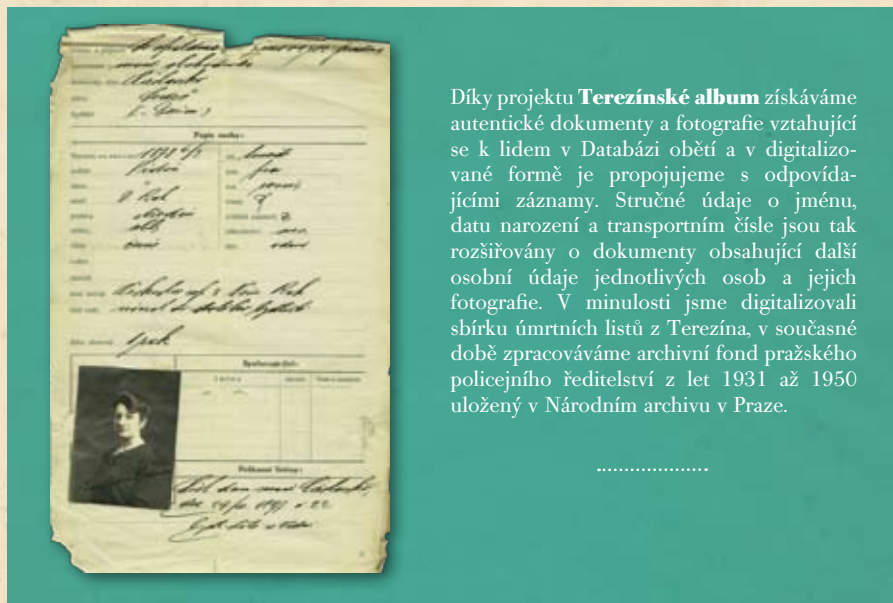
K doplňování fotografií a autentických dokumentů do Databáze obětí jsme vyzvali také širokou veřejnost, majitele zmiňovaných archivních materiálů. Chceme tak přispět a obohatit stávající rozsáhlé projekty jako jsou Zmizelí sousedé nebo Pomozte pátrat po zmizelých sousedech Židovského muzea v Praze. Fotografie

příbuzných a přátel, ať už svých nebo svých rodičů, prarodičů a známých, nám doposud nabídl na několik desítek lidí. Řadu dokumentů zapůjčených k naskenování nebo digitalizovaných kopií jsme již k odpovídajícím záznamům v Databázi obětí připojili.

V této brožuře přinášíme několik ukázek fotografií, které jsme od soukromých dárců získali, a k nimž jsme byli schopni získat více informací a vzpomínek. Všem dárcům, kteří nám své materiály do Databáze obětí poskytlí, upřímně děkujeme za jejich ochotu a čas, který nám věnovali. Kromě paní Löwitové, Urbachové a Lázníčkové, uvedených v této brožuře, jsou to zejména: Zdeněk Pošusta, Ivan Čech, Michal Maud Beerová, Larissa Šimeková, Eva Malá, Věra Navrátilová, Ilse Paschová.

Věříme, že jejich příklad bude inspirací i pro další z Vás, kteří materiály týkající se obětí holocaustu vlastníte.

Den holocaustu a hrdinství, hebrejsky „Jom ha-šoa ve ha-gvura“, je dnem, kdy se prostřednictvím občanských a náboženských obřadů vzpomíná na památku šesti milionů zavražděných Židů i na židovské hrdiny bojující proti nacistům. Tento vzpomínkový den připomíná zahájení povstání ve varšavském ghettu v dubnu 1943.

Díky projektu **Tereziánské album** získáváme autentické dokumenty a fotografie vztahující se k lidem v Databázi obětí a v digitalizované formě je propojujeme s odpovídajícími záznamy. Stručné údaje o jménu, datu narození a transportním čísle jsou tak rozšiřovány o dokumenty obsahující další osobní údaje jednotlivých osob a jejich fotografie. V minulosti jsme digitalizovali sbírku úmrtních listů z Terezína, v současné době zpracováváme archivní fond pražského policejního ředitelství z let 1931 až 1950 uložený v Národním archivu v Praze.

Rádi bychom Vás nyní pozvali k prohlídce pomyslného rodinného alba. Fotografie často doplňují pouhé střípky vzpomínek a útržky informací. Právě ty nám však pomáhají skládat mozaiku jednotlivých osudů...

Člověk by nevěřil, jaké se dějí náhody

Paní Löwitová nám nabídla fotografie a dokumenty týkající se obětí holocaustu hned během loňské připomínkové akce Jom ha-šoa. Její manžel i ona věnovali velkou část svého společného života studiu rodinné historie a shromažďování informací o svých příbuzných. Z množství materiálů týkajících se rodiny pana Emila Löwita jsme vybrali následující snímky.

Růžena Deutelbaumová byla sestra mého tchána. Richarda Löwita.

Když jí bylo 11 let, zemřela jí matka a otec se o dva roky později znovu oženil. S novou ženou přišla do domácnosti i nová sestra, také Růžena. Asi to nedělalo dobrotu, protože později žila Růžena, tchánova sestra, několik let v sirotčinci. Vyučila se na dámskou krejčovou.

Od roku 1930 do své pozdní svatby žila Růžena Deutelbaumová u svého bratra Oskara v Ostravě. V té době se velice sblížila s jeho dcerou Ruth.

Ve svých 40 letech se Růžena Löwitová vdala za Karla Deutelbauma, se kterým už neměli děti. Karel byl vdovec a měl dva syny z prvního manželství, Ericha a Milana. Všichni žili v Novém Hrozenkově na Moravě. Shodou šťastných náhod se nám ozval učitel hrozenkovské školy, který si na rodinu Deutelbaumovu pamatoval. Podle jeho informací měl Karel Deutelbaum malou hospůdku, později koupil v Hrozenkově obchod. S lidmi rád žertoval a pronášel rýmované věty. V obci se mu říkalo Karliček. O jeho druhé ženě Růženě se celkem nic neví, s lidmi se moc nestýkala a ani její manžel o ní moc nevyprávěl.

Podle Databáze obětí odjeli Růžena a Karel Deutelbaumovi i se syny Erichem a Milanem v září 1942 transportem z Ostravy do Terezína. Po několika dnech byli deportováni do tábora v Malém Trostinci, kde všichni zemřeli. Erichovi bylo 16 a Milanovi 14 let.

.....

Toto jsou Oskar, Angela a Ruth Löwitovi. Oskar pracoval v nějaké vedoucí funkci v ostravském Lyonském domě hedvábí.

Další náhodou se nám podařilo získat informace od paní Čížkové, která pracovala v Lyonském domě hedvábí v Ostravě do roku 1951. Zнала Oskara, Andělu i Ruth Löwitovi, stejně jako Oskarovu sestru Růženu. Paní Anděla byla prý moc hodná. Na Růženu si moc nepamatovala, ale věděla, že hlídala malou Ruth. Oskar zemřel před válkou, v roce 1939, prý na žaludeční vředy. Manžel si pamatoval, že jako dítě byl na Oskarově pohřbu v Praze, kam se později Angela s Ruth přestěhovala.

V roce 1922 se Hedvika Meisterlesová vdala za soudního znalce Maxe Scherera. Bydleli se svými dcerami Ritou Věrou a Sonjou Evou v Praze v Karlíně.

Matka Hedviky Schererové, byla Henrieta Meisterlesová, rozená Löwitová. Můj muž říkal: „Tetu Jetu měli všichni moc rádi, rádi jsme k ní chodili. Byla moc hodná“.

.....

V Databázi obětí lze k osobám na fotografiích nalézt následující záznamy: Ruth Löwitová byla deportována spolu se svou matkou Angelou v prosinci 1941 do Terezína, v lednu 1942 pak do Rigy. Zde obě zemřely. Ruth bylo v době transportu do Rigy 12 let. V dubnu 1942 byli všichni členové rodiny Schererových odvezeni

transportem s označením Am do Terezína a odtud po měsíci do tábora v Lublinu. Sedmnáctiletá Sonja zemřela v Terezíně. Max, Hedvika a Rita v Lublinu. Ritě bylo v té době 12 let. Henrieta Meisterlesová byla deportována stejným transportem jako její dcera s rodinou do Terezína, kde zemřela. U jejího záznamu v Databázi obětí je úmrtní list z Terezína, podle kterého zemřela v 79 letech na srdeční slabost. Další informace o židovské komunitě v Ostravě a Praze, koncentračním táborech v Terezíně, holocaustu v Pobaltí a dalších na

www.holocaust.cz...

Dokud je nosím v paměti, tak to trvá...

Paní Bohumila Urbachová byla jednou z prvních, která nám fotografie a dokumenty nabídla. Našla je po smrti svého otce v domě, ve kterém rodina jejího otce žila před válkou, a kde se po osvobození sama narodila.

Dědeček Bohumil trochu karbanil a babička Hermína byla asi od rány. Vždycky, když si šel zahrát karty, zapřáhla bryčku a jela pro něj, aby neprohrál všechny peníze. Já jsem, myslím, dostala jméno po něm.

Ten větší je Ota, ten menší můj otec, Oldřich. Tato fotografie visela jako velká zarámovaná v naší dětské ložnici, takže jsem se na ni od malička dívala. Teprve nedávno jsem si jí odvezla.

Otec se o době, kdy byl vězněn v koncentračních táborech, nikdy nechtěl bavit. Když jsem se ho na něco ptala, tak se snažil odpovědět stručně, ale většinou jen zavrtěl hlavou a šel pryč. Je však několik věcí, které si z dětství pamatuju.

Jezdílal k nám otcův velmi dobrý kamarád, se kterým se zachránili, když utekli z pochodu smrti. Šli přes Polsko na Slovensko a dokonce se potom dostali do armády. Ten jeho přítel jezdil k nám na návštěvu.

Pamatuju se, jak jsme společně seděli u stolu, ale oni o téhle minulosti nemluvíli. Možná si o tom povídali spolu, ale nikdy před námi.

Na strýce Otu jsem se zkoušela otce ptát, ale neřekl mi nic. Našla jsem jeho index ze studií, ze kterého jsem usoudila, že to byl chytrý člověk.

K otcovu útěku z pochodu smrti mi později vyprávěla maminka, že během něj našli nějaké plechovky, ve kterých byla marmeláda nebo něco takového. Strašně se tím cpali a bylo jim potom hrozně špatně.

Také si pamatuju, že se otec pravidelně scházel se spoluvězni z pracovního tábora Lípa. Říkali si Lipaně a scházeli se v Čáslavi, i když jich během let bylo čím dál méně. Tam mně jednou vzal a chlubil se se mnou.

Ty fotografie mně rozesmutňují, ale nechci na to zapomenout. Dokud je nosím v paměti, tak to trvá...

.....

Podle záznamů v Databázi obětí byli Oldřichův bratr Ota, jeho matka Hermína a otec Bohumil deportováni 9. června 1942 z Kolína do Terezína. Odtud byli za čtyři dny odvezeni transportem Aai na neznámé místo. Osud tohoto transportu se dosud nepodařilo vypátrat. Jen u záznamu Oty Urbacha je uvedeno místo a datum úmrtí: 10. 9. 1942 Majdanek. Oldřich Urbach byl vězněm přeškolovacího tábora v Lípě, později terezínského ghetta a koncentračního a vyhlazovacího tábora Osvětim. Válku přežil. Další informace o židovské komunitě v Kolíně a koncentračním táboře v Terezíně a v Osvětimi na www.holocaust.cz...

Jako bych je znala osobně

Matka paní Lázničkové sloužila od roku 1926 v rodině Richarda Beneše jako služka a vychovatelka jejich v té době dvouletého syna. „Fotografie vlastnila naše maminka Marie Kapustová, rozená Novotná. V době, kdy se seznámila s rodinou Benešovou, bydlela v České Třebové. Já jsem se narodila v roce 1938 a Benešovy jsem nepoznala, ale z fotek a maminčina vyprávění mám pocit, jako bych je znala osobně.“ Paní Lázničková nám věnovala fotografie spolu se vzpomínkami své matky:

Richard Beneš se synem Benitem.

Moji noví zaměstnavatelé se jmenovali Richard a Klára Benešovi. Pán byl generálním zástupcem pro obchod s jižním ovocem. Bydleli v Karlíně, v Poděbradově ulici. Když jsem k nim nastoupila do služby, bylo mi patnáct a půl roku.

V neděli jsem s Benitem chodila po Praze a vyprávěla mu historii českého národa. Benito měl tyto vycházky velmi rád, nemohl se dočkat neděle. Později se mnou chodil i na rande.

.....

Syn Benešových se jmenoval Benito. To jméno dostal na počest fašisty Mussoliniho, protože když byli novomanželé Benešovi na svatební cestě v Itálii, tak se Mussolini ujímal moci.

Marie Novotná s Benitem.

Práce jsem měla u Benešů dost, ale jinak jsem se tam měla dobře. (...) Paní si odvykla mě komandovat, když jsem jí jednou řekla ať raději nechodí do kuchyně. Řekla mi, že takovou hubatinu ještě neměla, ale že si mě považuje, že ji nikde nepomlouvám. Oni měli s manželem často mezi sebou mrzotosti a pan Beneš slova nevybíral.

Paní Klára Benešová se synem Benitem.

Když jsme se zase jednou s paní Benešovou pohádaly, dala jsem čtrnáctidenní výpověď. Brzy jsem ji ale musela stáhnout, protože Benito nechtěl jít, špatně spal, stále se budil a prosil mě, abych zůstala nebo že opustí tatínka a maminku a půjde se mnou. Kvůli němu jsem zůstala - ještě 3 roky.

Když jsem později jezdívala do Prahy, vždy jsem se u Benešů stavila a vždy mě rádi viděli. Naposledy jsem u nich byla v roce 1959, když jim Němci odpojovali telefon a rádio. Paní Benešová si z toho dělala legraci, říkala, že jim to určitě brzo vrátí, jen co se vyřídí ta věc s obrazem. Kdysi totiž Benešovi písemně oznámili Mussolinimu, že svého syna pojmenovali po něm. A Mussolini jim poslal svoji velkou fotografii s vlastnoručním podpisem. Paní povídala, ať se na světě stane cokoli, že s tímhle obrazem bude mít kluk všude cestu otevřenou. Rozhodně

čekali, že je nebudou nikam transportovat. Hned v létě po válce jsem po Benitovi v Praze pátrala, ale bylo mi řečeno, že se nikdo z rodiny nevrátil. Někdy mně napadne, jestli neujeli do Ameriky. Často na ně myslím, vždyť já u nich strávila svých nejlepších 5 let života.

(své vzpomínky sepsala paní Novotná-Kapustová v letech 1979-1980)

Někdy v 50. letech jsme s maminkou navštívili Pinkasovu synagogu a hledaly na stěnách jména Benešovy rodiny. Nebyla tam. Proto si maminka dělala naději, že odjeli do Ameriky a zůstali naživu. Až po mamčině smrti v roce 1997, kdy byla synagoga zrekonstruována, jsem ji navštívila. Jména Richarda, Kláry a Benita Benešových jsem našla hned na první stěně s datem smrti 31. 10. 1941. Jsem ráda, že se to maminka nedozvěděla.

(Ludmila Lázničková, březen 2009)

.....

Klára, Richard a Benito Benešovi jsou v Databázi obětí zaznamenáni pod jménem Benesch. 31. října 1941 byli všichni tři odvezeni jedním z prvních nacistických transportů českých Židů do ghetta v Lodži. Zde neznámo kdy zemřeli. Benitovi bylo v době transportu z Prahy 17 let. Informace o nacistickém ghettu v Lodži a dalších koncentračních a vyhlazovacích táborech na www.holocaust.cz...

www.holocaust.cz

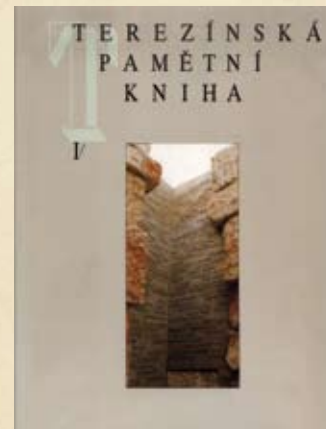
Vzdělávací portál www.holocaust.cz představuje v současné době nejrozsáhlejší zdroj informací o dějinách „konečného řešení židovské otázky“ v českých zemích a v Evropě v češtině. Obsahuje sekce věnované bývalým i současným židovským komunitám na našem území, dějinám terezínského ghetta i dalších nacistických koncentračních táborů, událostem a osobnostem druhé světové války, stejně jako autentické dokumenty, vzpomínky pamětníků, on-line prezentace. V loňském roce jsme například k 70. výročí „křišťálové noci“ vytvořili prezentaci přibližující doposud málo známý průběh tohoto nacistického pogromu v českém a moravském pohraničí.

Databáze obětí

V rámci portálu www.holocaust.cz je nejširší veřejnosti přístupná Databáze obětí „konečného řešení židovské otázky“ v českých zemích, která obsahuje stručné údaje o všech vězňích terezínského ghetta deportovaných z českých i dalších evropských zemí (Německa, Rakouska, Nizozemí, Dánska, Slovenska), lidech, kteří do Terezína přišli v posledních dnech války s pochody smrti, tzv. evakuační transporty, a těch, kteří byli z českých zemí deportováni přímo do Lodže, Osvětimi, Minsku a Ujzadzowa. Kvůli zákonu o ochraně osobních údajů jsou v on-line verzi Databáze obětí zveřejněny pouze záznamy těch, kteří během holocaustu zemřeli.

Podobně jako ve třech svazcích Terezínských pamětních knih, vydaných Institutem Terezínské iniciativy, tvoří jednotlivé záznamy v databázi symbolické náhrobky těch, kteří skutečný hrob nemají. Díky propojení záznamů jednotlivých lidí s rozsáhlým obsahem portálu www.holocaust.cz a s autentickými dokumenty a fotografiemi se z Databáze obětí stává multimediální zdroj informací jak pro nejširší veřejnost, tak pro příbuzné a blízké obětí holocaustu, vědce a badatele a zvláště žáky a studenty českých škol.

V navazujících projektech se zaměřujeme na interaktivní využití portálu www.holocaust.cz a Databáze obětí ve výuce dějepisu a dalších předmětů. Studenti a žáci spolu se svými pedagogy budou mít možnost seznámit se s dějinami holocaustu u nás i v Evropě prostřednictvím dokumentů a záznamů konkrétních jednotlivců i rodin, do jejichž osudu události druhé světové války zasáhly.

INSTITUT TEREZÍNSKÉ INICIATIVY

Institut Terezínské iniciativy se zabývá výzkumem a vzděláváním o dějinách Terezína a „konečného řešení židovské otázky“ v českých zemích. Jedním z jeho významných úkolů je dokumentace jmen a osudů obětí šoa. Institut připravil řadu Terezínských pamětních knih, vydává vědeckou ročenku Terezínské studie a dokumenty, provozuje internetový portál www.holocaust.cz a vědeckou knihovnu. www.terezinstudies.cz

Projekt Terezínské album a dokumentaci osudů obětí podpořili tyto sponzoři: Spolková republika Německo, Evropská komise v rámci programu Culture 2000, Nadační fond obětem holocaustu, Nadace Židovské obce v Praze, Conference on Jewish Material Claims Against Germany a Dutch Jewish Humanitarian Fund. Projekt Terezínské album je realizován ve spolupráci s Národním archivem v Praze a izraelským památníkem Jad vašem.

Mediaální partneři:

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

Partneři projektu:

Pod záštitou primátora hlavního města Prahy Pavla Béma

Pořádání Jom ha-šoa 2009 finančně podpořila Nadace Židovské obce v Praze, Dutch Jewish Humanitarian Fund a Martin Škárka. Ozvučení zdarma poskytl Entertainment service s.r.o. (www.es4u.cz). Poděkování za spolupráci: Magistrátu hlavního města Prahy, Městské části Praha 2, Anetě Erlerové (grafik), Michalu Franklovi, Martině Franklové a našim dobrovolníkům.

Nadační fond obětem holocaustu byl založen roku 2000 Federací židovských obcí v ČR, vznikl na základě doporučení Smíšené pracovní komise zabývající se problematikou zmírňování některých majetkových křivd způsobených obětem holocaustu. V letech 2001- 2005 odškodnil ty, kterým byl za druhé světové války „arizován“ majetek. Dále podporuje projekty v programech Péče, Připomínka, Obnova a Budoucnost. www.fondholocaust.cz

PODPORUJTE S NÁMI!

Podporujeme péči o přeživší holocaustu, připomínku holocaustu, rekonstrukci židovských památek, vzdělávání v judaismu a rozvoj židovských komunit.

Připojte se i vy a pomozte zmírnit klivdy minulosti a podpořte společně s námi budoucnost!

UniCredit Bank, 502-2685554004/2700

BIC: BACX CZ PP, BAN: CZ7327000005022685554004

Stávajícím dárcům a sponzorům upřímně děkujeme!